

vzorových úloh k jednotlivým dovednostem pro tuto věkovou skupinu, či alespoň zmínka u stávajících aktivit, zda jsou vhodné k využití i u mladších studentů (ihned, nebo po dílčí modifikaci), by mohla být ku prospěchu mnoha tápajících pedagogů. Zejména když jedna z autorek uvádí ve třetí kapitole (s. 25), že „metodickou pomoc s výukou češtiny jako cizího/druhého jazyka hojně vyhledávají právě vyučující, kteří působí na základních školách, případně vyučují děti-cizince v rámci mimoškolních aktivit, adaptačních skupin apod.“

Nově vzniklá řada *Czech it UP! plus* má potenciál zaplnit mezeru v oblasti odborných didaktických materiálů a přinést čtenářům zajímavé propojení teoretických poznatků opřených o odbornou literaturu a dlouholetých zkušeností z praxe autorů.<sup>3</sup>

## Inspirativní monografie o české autorské poezii pro děti a mládež

Vladimíra Pánková, FPE ZČU v Plzni

vbrcakov@kej.zcu.cz

NOVÁK, Radomil. (ed.) *Česká autorská poezie pro děti a mládež v novém miléniu (2000–2022)*. Brno: Books & Pipes, 2023.

Odborná monografie *Česká autorská poezie pro děti a mládež nového milénia (2000–2022)* autorského kolektivu katedry českého jazyka a literatury s didaktikou Pedagogické fakulty v Ostravě (Olga Kubeczková, Andrea Balharová, Radomil Novák, Ivana Gejgušová) chce přispět nejen odborné diskusi, ale především učitelům v různých fázích jejich praxe. Zaprvé jim nabízí panorama současné intencionální poezie, a to se zaměřením na říkadlovou tvorbu a intermedialitu v díle Petra Nikla. Zadruhé obsahovou analýzu aktuálně využívaných čítanek včetně návrhů výukových aktivit pro práci s básnickými texty. Monografie tak v sobě snoubí literárněvědný i didaktický aspekt. Za ocenění stojí především fakt, že závěry o poetice či trendech poezie pro děti a mládež jsou dokládány interpretační metodou a demonstrovány na vybraných básnických textech. Autoři zde zúročují svůj dlouhodobý badatelský zájem o českou literaturu pro děti a mládež.

Olga Kubeczková ve vstupní studii pregnančně sleduje rozmanitost současné intencionální poezie, co se týká autorského zastoupení, žánrového, příp. druhového rozlišení na epické a lyrické texty, tvůrčích prostředků a vývojových tendencí hodnocených z aspektu estetické kvality, potenciálního recipienta a nakladatelské iniciativy. O. Kubeczková potvrzuje dlouhodobou absenci tzv. apoetické poezie pro pubescenty, díky které lze do budoucna zvažovat teoretickou úvahu, zda vůbec ještě s takovým pojmem operovat. (s 51) Pubescenty by namísto toho mohly zaujmout recepčně rozvolněné sbírky Radka Malého, Petra Nikla nebo Ivana Wernische akcentující buď lyrickou polohu, nebo hravě-nonsensový

<sup>3</sup> Literatura a prameny: *Czech itUP – plus. Czech it UP!* [online] Dostupné z <<https://czechitup.upol.cz/plus/>>. DÖRNEY, Z.; AL-HOORIE, A. The Motivational Foundation of Learning Languages Other Than Global English: Theoretical Issues and Research Directions. *The Modern Language Journal*. 101, 2017, s. 455–468. Dostupné z <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/modl.12408>>; BROWN, D. English Language Teaching in the “Post-method” Era: Toward Better Diagnosis, Treatment, and Assessment. In Richards, J.; Renandya, W. (eds.) *Methodology in Language Teaching: An Anthology of Current Practice*. New York: Cambridge University Press, 2002, s. 9–18. HRDLÍČKA, M. *Kapitoly z didaktické gramatiky (se zřetelem k češtině jako cizímu jazyku)*. Praha: Karolinum, 2023.

verš či básnický, resp. umělecký experiment. K mezigenerační komunikaci vybízí též tvorba Petra Borkovce (recepčně, tematicky i žánrově nesvázaná), kterou O. Kubeczková pro její variabilitu a vysokou uměleckou hodnotu vnímá jako nejvýraznější projev básnické řeči. K trendu stíraných věkových hranic přispívá též moderní formát leporela podporovaný jak edicí REPOLELO nakladatelství Meander, tak nově vzniklým nakladatelstvím Běžiliška. Právě autorčinu reflexi recepčně nevyhraněné poezie vybízející ke společnému sdílení estetického vyjádření spjatého s univerzálně platnými životními tématy hodnotím jako zvláště přínosnou.

Ve druhé studii pojednává Andrea Balharová o říkadlu coby specifické básnické formě, kterou sleduje v propojení slovesného folkloru a současné umělé poezie. V kontextu dané problematiky tak rozvíjí předchozí, přehledovou studii své kolegyně. Volba říkadla je pochopitelná, uvážíme-li, že tato výrazně rytmizovaná skladba stále patří k nejfrekventovanějším útvarům zejména v recepci předškolního dítěte a že do jisté míry ovlivňuje poetiku intencionální poezie an sich. Navíc se v soudobých modifikacích otevírá starším (i dospělým) adresátům (viz reflexe Borkovcových říkadel ve studii O. Kubeczkové). A. Balharová si ve svém bádání počíná systematicky. Vychází od folkloru, zkoumá kvalitu knižních souborů lidových říkadel s ohledem na jejich výtvarné, grafické i kompoziční řešení. Hlavní pozornost pak věnuje autorskému říkadlu, v němž se folklorní postupy aktualizují o další tvůrčí či praktické možnosti. Právě vztah obojího, tradice a inovace, se dostává do popředí autorčina odborného zájmu, a to spolu s provázaností textové a výtvarné složky, která je v obrázkových knihách a leporelech, v nichž říkadla většinou vycházejí, obzvláště důležitá.

Radomil Novák ve třetí studii, která je věnována básnickému, intermedialně i nonsensově laděnému, recepčně otevřenému experimentu Petra Nikla, interpretačně rozvádí pojednání O. Kubeczkové o hravě-nonsensovém, příp. experimentálním verši téhož umělce. Niklovo básnické dílo usouvztažňující slovo, obraz, hudbu vyžaduje interdisciplinárně gramotného, kulturně poučeného čtenáře, jak vysvětluje R. Novák. Intermedialita se totiž podílí nejen na utváření smyslu díla, ale zároveň se stává metodou jeho zkoumání. R. Novák ke sbírkám *Jelěnovití* (2008), nadužívaný háček zde vizuálně evokuje paroží, a *Hudebníček* (2020) navrhuje analyticko-interpretací postup založený právě na hledisku intermediality. Prezentovaná metodologie pak v konečném důsledku může inspirovat příjemce poezie k mezigeneračnímu, kreativně vedenému, interdisciplinárnímu dialogu o díle.

Poslední studie uznávané didakticky literatury Ivany Gejgušové zkoumá jednak zastoupení poezie v aktuálně využívaných čítankových řadách pro 2. stupeň ZŠ (zejména nakladatelství Nová škola), jednak didaktický aparát (otázky a úkoly), a to z aspektu jak vzdělávacích dokumentů, tak reálné výuky. Obsahová analýza čítanek ukázala, že náměty k reflexi básnických textů jsou velmi často redukovány na tzv. formalismy (vyhledávání obrazného pojmenování, rýmu nebo ověřování dříve osvojených poznatků atp.). V té souvislosti velmi oceňuji, že I. Gejgušová nabízí učitelům interpretační pomoc při práci s vybranými básnickými texty, na jejichž volbě se podíleli sami učitelé. Formou ankety byli požádáni, aby z čítanek vybrali ty básnické texty, které jsou podle jejich zkušenosti žákům obtížněji srozumitelné.

Na monografii kromě odborné fundovanosti nejvíce oceňuji interpretační cit všech autorů, s nímž prezentují soudobou intencionální poezii a motivují k její četbě.